



Dobet Gnahoré
Ivoriaanse zangeres
in de Ardennen
C5

JE ZIT ALTIJD IN HET VAGEVUUR

Van onze redacteur Geert Sels

ANTWERPEN

HET Roovershol is leeg. Op een permanente na zit de hele ploeg in het Fort van Mortsel, waar *All my sons* in première gaat. Ze spelen er in een hangar, waarvan ze de grootte, de leegte en de ruwheid behouden hebben. Personages lopen er verloren. Ze horen van elkaar wat ze zeggen.

In *All my sons* van Arthur Miller is dat niet altijd even fraai. Er zijn in het verleden fouten en wonden geslagen (zie kader). Maar die worden door een onderling pact zo goed mogelijk toegevoegd. Leven is een kunst en overleven de overtreffende trap.

„Bij Miller zijn er geen helden”, zegt Robbie Cleiren. „Wie uit het systeem stapt, kan het niet veranderen. En wie voortdoet, probeert krampachtig zijn hoofd boven water te houden. Uiteindelijk capituleert iedereen in dat systeem. Het is behoorlijk darwinistisch. Op en top overleven. Iedereen spreekt er zijn eigen trucs voor aan.”

Wat Joe Keller in het verleden uitgespookt heeft, is geen klein bier. Zijn bedrijf heeft oorlogsmateriaal met een constructiefout geleverd, en toen daar doden door vielen, heeft hij de verantwoordelijkheid op zijn medewerker afgeschoven. Dat was niet alleen zijn buurman, maar tevens de vader van zijn toekomstige schoondochter. Terwijl zijn vriend in de nor zit, geniet Joe in zijn nette villa van vijftienduizend dollar (Miller is nogal precies) van zijn vrijheid.

Veiligstellen

Joe houdt zich voor dat hij misschien het slechte heeft gedaan, maar dan om het goede na te streven. Wat hij uit de grond had gestampt, wou hij veiligstellen voor de opvolging. „Ik begrijp dat hij in die val is getrapt”, zegt Peter Gorissen, die na de bedenkelijke mof in *Mefisto for ever* (Toneelhuis) met Joe opnieuw een dubieus personage speelt. „Maar zijn keuze is niet te vergeven. Voor geld jaagt hij zijn eigen zoon, die legerpiloot is, de dood in. Aberraties zijn zo oud als het bestaan van het geld. Dat het zo vanzelfsprekend is erin mee te stappen, is beangstigend. Alle burens zwijgen, hoewel ze weten dat de boel op ontsploffen

Theater. De Roovers wagen zich met „All that sons” aan hun tweede stuk van Arthur Miller. Een stuk waarin ieder op zijn manier probeert te overleven.



De Roovers spelen „All my sons”. „Bij Miller zijn er geen helden. Uiteindelijk capituleert iedereen.” © Wim Daneels

„WE SCHAMEN ONS NIET OM WAT WE DOEN, MAAR OMDAT HET UITKOMT”

staat. Het geldsysteem is ingestalleerd. „Het is nogal iets”, zeggen we, en we gaan naar huis. Er is toch niets aan te doen.”

De Roovers leggen het accent op het economische systeem, terwijl Arthur Miller toch sterk met het individu begaan is. Cleiren: „Het grote economische systeem heeft een impact op het familiale. Er is altijd een wisselwerking die moeilijk uit elkaar te halen is. Handelen families op hun manier omdat het systeem hen daartoe dwong? Of kwam het systeem er doordat families allemaal op dezelfde wijze handelden? *The fish is in the water, and the water is in the fish*, zei Miller.”

De druk van het geld laat zijn sporen na op familiaal vlak. Gorissen: „Om zich te kunnen

handhaven in het economische spel, probeert deze familie haar schuld zoveel mogelijk af te dekken. Ze is erg beducht iets te verliezen. Het is bijna De Sade! We schamen ons niet om wat we doen, of omdat we diversiteiten lekker vinden, maar omdat het zou uitkomen.”

Heilig

Een van de morele stelregels in *All my sons* is dat je geen heilige kunt zijn in dit leven. Het doet denken aan *Vuile handen* van Sartre, een stuk dat De Roovers eerder al speelden en waarin een al te principiële opstelling nefast blijkt. Sara De Bosscher: „Je schijpt altijd tussen eigenbelang en de ruimere verantwoordelijkheid. Het is niet het een of het ander, je zit er altijd tussenin. In het leven kun je geen heilige zijn, want je zit altijd in het vagevuur.”

In *View from a bridge*, die vorige Millerproductie van De Roovers, speelde Robbie Clei-

ren de rol van Eddie Carbone. Dat was een Italiaanse migrant in de States die de fout maakte verliefd te worden op zijn nichtje. „Keller en Carbone zijn twee mannen die de dood uitdagen. In alternatieven zijn ze niet geïnteresseerd. Carbone gaat duellieren met zijn neefje, wetend dat die hem zal neerknallen. Het zijn mannen die de consequenties van hun daad niet aanvaarden. Ze zijn niet in staat hun ware identiteit aan hun familie mee te delen.”

► *De Roovers spelen „All my sons”*. Van 21 tot 24/3 in Fort 4 (Hangar 68), Fortstraat 100, Mortsel. Daarna tournee: 30/3 Schouwburg Kortrijk, 31/3 Ter Vesten (Beveren), 12 tot 14/4 Vooruit (Gent), 17/4 Warande (Turnhout), 18/4 30 CC Leuven, 19/4 CC Strombeek-Bever. Tournee tot 4 mei. Inlichtingen 03-297.41.48

► www.deroovers.be

„All my sons” van Arthur Miller

De Amerikaanse schrijver Arthur Miller (1915-2006) stond haast voor een examen toen hij nog één keer een poging deed om een geslaagd theaterstuk te schrijven. Zijn vorige pogingen waren met een sisser afgelopen. Zijn inspiratie haalde hij uit de krant. Hij las er een artikel over een bedrijfsleider die tijdens de oorlog gevechtsmateriaal met een constructiefout had geleverd. Soldaten schoten er het leven bij in en zijn eigen dochter gaf hem aan bij het gerecht. Miller slaagde met grote onderscheiding. *All my sons* werd in 1947 een immens succes op Broadway en Miller zou, samen met Tennessee Williams, de bepalende schrijver van

de jaren vijftig worden. Zo schreef hij later nog klassiekers als *Death of a salesman* (1949), *An enemy of the people* (1950), *The crucible* (1953) en *A view from the bridge* (1955). In *All my sons* probeert een familie voort te leven nadat Larrie als oorlogspiloot om het leven is gekomen. Drie jaar nadat hij vermist raakte, blijft zijn moeder Kate halstarrig volhouden dat hij nog leeft. Zijn vader, Joe Keller, houdt die leugen mee in stand. Het is voor hem de beste manier om de waarheid over een onknie levering vliegtuigcilinders stil te houden. Niet door een streep onder het verleden te trekken, brengt de jongere generatie de waarheid onafwendbaar dichterbij.